

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Brage-Snak om Græske og Nordiske Myther og Oldsagn for Damer og Herrer

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Brage-Snak om Græske og Nordiske Myther og Oldsagn for Damer og Herrer", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 301. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1844_791A-txt-shoot-idm13921.pdf (tilgået 12. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

XXI.

Odysseen og Island.

Jeg veed ikke, om de *unge* Damer kiender et Digt af *Ingemann*, som hedder "*De Sorte Riddere*", men de *Ældre* kiender det sikkert nok, og Alle, hvem der kiender det, veed, det er meget smukt, saa det er ordenlig min Pligt, saavel som min Lyst, at anbefale det til alle *Damernes* Opmærksomhed, som veed at skønne paa det Smukke, fordi det ligner Dem. Vel har jeg hørt, at de *unge* Damer skal være lidt bange for alle *lange* Digte, og da de fleste *lange* Digte er *langtrukne* og altsaa *kiedsommelige*, saa kan jeg ikke fortænke Dem i det; thi hører det end ikke sjelden til *Damernes* tunge Pligter at kiede sig, saa er *kiedsommelige Morskabs-Bøger* dog saa urimelige, unaturlige og selvmodsigende Ting, at *Damerne* dog endelig maae have frit Forlov til at finde dem utaalelige. Men er end *lange* Digte sædvanlig ulæselige og derfor utaalelige, saa er der dog, Gud skee Lov! ligesaa vel hos *os*, som hos *Grækerne*, Undtagelser fra Reglen, og En af disse faa *Undtagelser* er ikke blot "*Valdemar den Store*", men ogsaa "*De Sorte Riddere*", skjøndt de virkelig har, hvad "*Iliaden* og *Odysseen*" kun siges at have: *een* og *samme* Forfatter! Dette haaber jeg, selv de *unge* *Herrer* vil indrømme, skjøndt jeg hører netop de *unge* *Herrer* hviske om, at dette *Ingemanns* Digt, trods al sin Deilighed, dog skal have den store, i vore *philosophiske* 303Dage hardtad utilgivelige Feil, at der ingen egenlig "*Idee*" eller giennemgribende *Grund-Tanke* spores i det. *Damerne* veed nok, det er netop det Samme, som de *forvovneste* *unge* *Herrer* siger høit om det "*smukke Kiøn*", og derfor finder *Damerne* vel, at saadanne Ukvemsord i det Høieste kun fortjener det Svar, at skulde de end, hændelsesviis, være meget *kloge*, er de dog altid meget *stygge*; men jeg vil dog tilføie, at "*De Sorte Riddere*", hvori de *unge* *Herrer* ingen "*Idee*" eller ordenlig *Grund-Tanke* skal kunne spore, var netop *det Digt*, der, alt for tredive Aar siden, overbeviste mig om, at *Dame-Skjalden* ogsaa var en rigtig *Dane-Skjald*, som ikke blot havde "*Ideer*", men ægte *Nordiske*, *Verdenshistoriske* *Ideer*, dobbelt yndige, som *kloge* *Øine*, over *Rosen-Kinder*, under et himmelblaadt, giennemsigtigt Slør! *Ingemanns* "*Sorte Riddere*" hører nemlig til de saakaldte "*Allegoriske*" Digte, hvori *Fortællingen*, i større eller mindre Grad, maa tjene til at oplyse den herskende *Grund-Tanke*; men naar det, som hos *Tydskerne*, stikker igiennem fra *Først* til *Sidst*, da bliver *Fortællingen* *død*, *Tonen kold* og *Verset slæbende*, saa, hvor sand og smuk end *Grund-Tanken* kan være, bliver man dog hjertelig kied ad *Digtet*, som et uendeligt Omsvøb og en unyttig Byrde, og det er derfor en ligesaa stor som sjelden *Dyd* ved "*De Sorte Riddere*", at de selv af *Børn* kan læses med *Fornøielse*, fordi *Æventyret* er smukt og *Verset* flydende, mens dog de *voxne* *Læsere* bestandig føler, der ligger endnu noget *Dybere* under det, om de end ikke kan sige sig selv tydelig, hvad det er. Hvad de *unge* *Herrer* kalder en Feil, eller at *Grund-Tanken* er *halvveis* tilsløret, det er da i mine *Øine* et stort *Fortrin*, som *Digtet* har faaet ved den lykkelige *Omstændighed*, at *Ingemann* er en *Hjerte-Digter* som *Faa* eller *Ingen* i vore 304Dage, og fik derfor tidlig *Mod* til at være det bekiendt, et *Mod*, han heller aldrig tabde, saa, naar han kun *fælde*, der var en *poetisk* *dyb* og rig *Grund-Tanke* i hans *Værk*, da brød han sig ikke om, at den faldt enten ham selv eller hans *Læsere* *dunkel*, og hans *Recensenter* *ufattelig*; thi kun derved fik vi et, i sit *Slags*, mageløst Digt, hvori den *Grund-Tanke* ikke blot kan findes, men *lever* og *gløder*, at den *ægte* *Skønhed* vel for *Øieblikket* er i et *forhexet* Land, hvor dens *Vanærelse* synes uundgaaelig, men at *Aanden* dog, ved *Hjelp* af *Fortidens* usynlige men dog mægtige *Kæmper*, vil vide at frelse den baade til *Dronning-Liv* hernelen og til en *evig Forklaring*.

Det er vel mange Aar siden jeg sidst læste *Digtet*, saa, naar jeg skulde bevise, at dette er *Grund-Tanken*, som opliver det Hele, da maatte jeg først læse det paany, men *Læsere* *inderne*, som er dem, jeg her har for *Øie*, kræver aldrig andre *Beviser* end *Tingen selv*, og *Herrerne* vilde jeg blot give en lille *Mindelse* om, at de skal betænke sig vel, før de saa rask paastaae om et stort og smukt *Ingemanns* Digt, at det fattes *Grund-Tanken*, da det vist altid vil være *Over-Fladen*, hvorpaa den *ikke* spiller, der giækkes lidt med dem!

Spørger man nu om *denne* *Grund-Tankes* *Sandhed*, som i *Nordens gamle* *Billed-Sprog* lod sig udtrykke saaledes, at *Skøen Freya* og hendes *Datter* *Ædelsteen* faldt engang i *Hænderne* paa *Udgaards Loke*, hvoraf selv *Thor* ei formaaede at udfrie dem, for *Kogleriets* og *Øine-Forblindelsens* *Skyld*, men hvoraf de dog befriedes ved *Odin* og hans *Ænerier*, der gjorde sig *usynlige*, saa *Trylleriet* tabde sin *Magt*, see, da er *Skønhedens* *Ulykke*, som det *første* *Ledd* af *denne* *Grund-Tanke*, kun alt for klar, naar man blot 305tænker paa den "*Græske* *Skønheds*" *Kaar* i sit *Hjem*, men *Udfrielsen* er dog nu, som altid, mit glade og sikke *Haab*, som det iaften skal være mig en stor *Fornøielse* at knytte til den *Odysseiske* *Hjemkomst*, der, i mine *Øine*, skildrer den ikke blot meget smukt, men uforbederlig.

Ja, det *Old-Græske* *Helte-Digt*, hvorefter *Odysseus* maatte flakke vidt omkring efter *Trojas* *Undergang*, mens hans trofaste *Mage*, den skønne *Penelope*, i hele *tyve* *Aar* bevarede ham sin *Kiærlighed*, Det melder især, hvordan de *dybe* og *søde* *Tvilling-Længsler* selv rørde de *Udødelige*, selv bøiede den haarde *Skæbne*,

saa *Odysseus* kom tilbage fra den anden Verden, mødte sin "halve Sjæl", yndig og tro, beviste, graahærdet, sin *Ungdoms-Kraft*, overvandt, ved Hjælp af *Pallas Athene*, alle Beilerne til hans *Ungdoms-Brud*, alle Hindringer for hans *anden* Thron-Bestigelse, og triumpherede endelig i den Elskedes Favn, gjort u dødelig af den ægte Viisdom, og udrustet med Kraft til endnu under de hvide Haar at *omvandre Verden* saa vide, som *Saltet* smager og *Aaren* kiendes; og dette er Altsammen saa deiligt og dog saa dybt, saa fornøieligt, selv for Børn, at høre og læse, og dog tillige saa lærerigt, opmuntrende og glædeligt for *Tænkeren* at grandske, at dersom vi havde *Odysseen* fordansket paa lette, flydende Rim, da kunde jeg ikke tale om den enten til *Damer* eller *Herrer*, som ei alt havde læst den Snese Gange og kiendte Historien bedre end jeg, som først paa mine gamle Dage har opdaget den nedgravne Skat. Dog, da vi først nys har faaet *Odysseen* paa *Dansk*, og det, om end ganske *læselig*, saa dog tung og fremmed, nu maa jeg fortælle *Damerne* Noget af det *Smukkeste*, som er, at vel maatte *Odysseus* paa Hjemreisen til *Ithaka*, som han dog engang var saa nær, at han saae dens Skorstene ryge, flakke om saa 306længe, til han havde mistet *alle* sine *Stalbrødre* og leed selv *Skib-Brud* ved Verdens Ende paa *Øen Ogygia*; men dog frelstes han fra Undergang af *Jette-Møen* eller *Atlas-Datteren Kalypso*, som ene beboede Klippe-Øen i det vildende Verdens-Hav og lovede endog at gjøre ham *ud dødelig*, naar han i hendes Favn vilde glemme *Grækenland*, *Ithaka* og *Penelope*. Vist nok var en saadan Glemsel *Odysseus* aldeles umulig, saa, trods *Jette-Møens* kiærlige Omhu, følte Helten sig saare ulykkelig, i de kolde, dunkle Grotter, langt borte fra "*Guder og Mennesker*", længdes altid efter dem og Hjemmet, og sad hver Dag sukkende paa Klinterne med Taare-Blik over Bølgerne, der skildte ham fra de "*Levendes Land*"; men i *Aarenes* Løb slog dog endelig den store Befrielses-Time: *Pallas Athene* talde den haardt prøvede, landflygtige *Græker-Helts* Sag for *Zeus*, og paa hans *Vink* fløj *Hermes* over Havet, og meldte *Kalypso*, at det var *Gudernes* og *Skæbnens* Villie, at hun nu brat lod *Odysseus* fare, men ogsaa, at han skulde pløie *Verdens-Havet*, *uledsaget* af *Guder* eller *Mennesker*, paa et *Flaadd*, han selv havde tømret og maatte vide at styre, til han naaede den venlige Kyst, hvor han, efter *Skæbnens* Dom, skulde lande og finde Leilighed hjem til *Fædernelandet!* Som sagt, saa gjort, men *Poseidon* bar et indgroet Næg til Helten, for sin stygge Søn, *Kyklopen* og *Menneske-Æderen Polyphems* Skyld, som *Odysseus*, til Nødværge, havde berøvet det eneste Øie, han havde, men ogsaa unødvendig, ei uden Kaadhed, spottet i hans Ulykke, og derfor oprørde nu *Poseidon* Havet og slog alle Storme løs til en frygtelig Vædde-Strid, saa *Flaaddet* sønderknustes, og Helten blev da kun frelst ved et fortryllet *Svømme-Bælte*, som *Havfruen Ino* medlidende laande ham.

307Lykkelig landede imidlertid *Odysseus* paa *Øen Scheria*, hos de giæstmilde og søvante *Phæaker* eller *Skieptere*, *Gudernes* gamle, trofaste *Venner*, hos hvem han ikke blot fandt rørende Venskab og Gavmildhed, men hos Konge-Datteren, *Nausithea*, endnu langt mere rørende, jomfruelig Ynde og brændende men blid og opoffrende *Kiærlighed*, og paa et Skib, der hverken behøvede *Styrmand*, *Seil* eller *Aarer*, men kiendte sin Kaas og foer af sig selv, som en Pil, giennem Bølgerne, hvorhen man lystede, blev Helten bragt *sovende* hjem til sit *Fæderneland*, og vaagnede først liggende alene, i den aarle Morgen-Stund, paa det saa længe savnede saa inderlig elskede *Ithaka*, hvor Alt vel, ved *første Øiekast*, syntes ham nyt og *fremmed*, men hvor han dog snart gienkiendte hver Busk, som hver Grotte og hver Klippe-Aas.

Pallas Athene var nu ogsaa strax ved Haanden, iførde ham selv den *Stodder-Dragt*, hvorunder han skulde skjule *Konge-Sjælen*, og, saavidt mulig, *Helte-Aanden*, mens han prøvede *Gemytter* og især sin *Penelopes* Troskab og *Kiærlighed*, og sin unge Søn *Telemaks* voxende Mod og tiltagende *Kræfter*; men det vilde her blive for vidtløftigt at fortælle, hvordan *Odysseus* oplod sig, først for den gamle *Svine-Hyrde*, en i sin Barndom af *Phøniciske Slave-Handlere* bortført *Prinds*, som, selv midt imellem *Svinene*, havde bevaret sin kongelige *Ædelmodighed*, saa for *Telemak* og endelig for *Penelope*, saa det maa være Nok at berøre, hvordan Helten aabenbarede sin gamle *Styrke* og sin naturlige *Konst*.

Da nemlig *Odysseus*, som *Stodder*, kom til Konge-Hallen, hvor *Penelopes* mange Beilere, som *Snylte-Giæster*, holdt daglig Gilde, for, om de gik glip ad Bruden, dog at "æde Huset op", da var der en virkelig *Tig308ger* af *Handværk*, ved Navn *Iros*, som tillige, rap nok tilbeens, løb *Ærinder* for Beilerne, og havde, baade høi og før, *Skin* af en vældig *Slags-Broder*, og ham ophidsede nu Beilerne til at smide den fremmede, *mistænkelige* *Stodder*, med hin Helte-Mine, paa Dørren, som en *Fusker* paa *Tigger-Handværket*, der gjorde Indgreb i *Laugs-Mesterens* surt erhvervede, ved Tiden helligede, *Ene-Rettighed*; men de forbausedes Alle, saasnart *Helten* blottede sine *Kæmpe-Arme*, og de maatte uvilkaarlig blegne, da han ikke blot, ved det første Tag, smed den langstranglede og skryllende, men feige, visne og marvløse *Iros* til Gulvs, men bænkedes ham paa de "*selvbudne Giæsters*" gamle Sæde, paa *Dør-Tærskelen*, saa det knagede i hvert Ledemod, og den nys saa pralende *Tigger* mægtede nu ei at røre Haand eller Fod og vovede ikke et Muk.

Derpaa kom den længe forventede Dag, da *Dronningen* skulde gjøre Ende paa sine *Beileres* Utaalmodighed, ved at række En af dem sin Haand, og det skulde være Den, som baade kunde spænde Heltens "*Kæmpe-Bue*", og skyde vist med den, saa Pilen foer igiennem *Øiet* paa *tolv* *Øxer*, som stod opstillede langs med Væggen paa Rad, og da de Alle havde gjort deres Bedste, uden at Nogen engang kunde spænde Buen, saa det brast endog for *Telemak*, hvem det dog, paa et hængende Haar, nær var lykkedes; see, da var alle Beilerne enige om, at den "*Fremmede*" paa ingen Maade maatte laane Buen og prøve sin Lykke, men, ved Hjælp af *Telemak* og *Svinehyrden*, kom *Kæmpe-Buen* dog i Heltens Haand, og "Fingrene mindedes", efter Ordsproget, hvad "fordum" gjordes, saa i et *Øieblik* var Buen spændt, og i det Næste foer Pilen som et Lyn igiennem alle *Øxe-Øinene*, til alle Beilerens Forfærdelse, og til deres Lig-Varsel; thi før 309Pile-Koggeret var tømmt, laae de i Snese-Tal steendøde paa Gulvet, og hvad Buen havde begyndt, fuldførde

Sværdene i *Odysseus*, *Telemaks*, *Svine-Hyrdens* og *Faare-Hyrdens* Kæmpe-Hænder, til der hos alle Beilerne var ikke et levende Øie.

See, dette er kortelig Gangen i det gamle, vidtberømte, men dog igrunden temmelig ubekjendte *Oldgræske Helte-Digt*, og jeg er ganske vis paa, at baade finder alle *Damerne* det deiligt, og er enige med mig om, at al saadan ægte Deilighed er Guld værd, enten man saa kan sige, hvad den for Resten har at betyde eller ikke; men kiender jeg *Dannekvindens* Døttre ret, da føle de ogsaa, det er umuligt at saa deilige Træk af *Livet*, af det ædle kæmpemæssige, det kiærlige og elselige *Menneske-Liv*, skulde være grebet af Luften, umuligt Andet, end at dette Helte-Digt maa enten være *historisk* eller *prophetisk* sandt hos den gamle *Græker-Skjald*; men da nu *Grækenlands Historie*, desværre, kun alt for klart beviser, at den gamle *Helte-Aand*, som skabde *Olympen* med alle dens skiønne Guder og Gudinder, og som drev *Argonauterne* og Heltene for *Troja*, den Aand kom hverken tilbage med *Odysseus*, med *Alexander den Store*, eller med Nogen, som hidtildags vandt *Græsk* Navnkundighed, saa maa det deilige *Skjalde-Blik* have været *prophetisk*, og maa søge sin Forklaring, ikke paa *hiin*, men paa *denne* Side *Middel-Alderen*, der i det Store og tilbunds aabenbarede den ægte Kiærlighed og Skiønhed, som hos de gamle *Græker* kun dagedes i det Smaa og for det Løse, selv i *Leto-Datteren*, og derfor siger jeg, trods alle *Herrernes* kloge *Indvendinger* og ironiske *Smiil*: ja, mine *Damer!* vi er, til Lykke, midt i den *verdenshistoriske* Forklaring af *Odysseen*: *Aanden* er vendt tilbage, og har vel endnu ikke kastet *Stodder-Dragten*, men har dog alt paa den pralende *Iros* beviist sin *Kæmpe-Styrke*, og vinder nu netop Prisen i *Bue-Skud*, saa derpaa følger ganske sikkert alle de opblæste, men dog lave *Begjærligheders* Nederlag, og *Aandens* Omfavnelser af *Hjerte-Bruden*, under *Udødeligheds-Krandsen*, som pryder det gamle, men vidunderlig foryngede, *Ægte-Par* paa *Guldbryllups-Festen!*

Ja, det være vovet at sige høit, baade for *Damers* og *Herrers* Øren: *verdenshistorisk* talt, er *Odysseus* *Menneske-Aanden*, *Øen Ogygia Island*, *Øen Scheria Sælland*, og *Grækenland* endnu *sig selv*, saa, hvis *Herrerne* finder det mere *latterlig* sagt end *glædelig* meldt, da er det kun, fordi de ogsaa lee, naar *Skjalden* for ramme *Alvor* kalder *Kvinden* *Kiærligheds* og *Skiønheds* *Gudinde*, kalde det latterlig *Smiger*, fordi mange *Herrer* har latterlig anvendt paa deres "Karen og Maren og Mette", eller dog paa *Pandora* og hendes *falske* *Æt*, hvad kun er sandt og glædeligt om *Freya* og *Ædelsteen*, og ret øiensynligt om den dybe, stille "*Clara*", der alt fra *Hedenold* har udviklet sig i *Dannekvinden* og hendes ikke blot deilige men ogsaa *hjertelige*, grundkiærlige, inderlig elskværdige *Døttre!*

Om jeg derfor stod midt i *Grækenland*, som jeg staaer midt i *Danmark*, ja, om jeg stod i *Athenen*, ved Gruset af "*Parthenon*", eller *Pallas Athenes* berømte "*Jomfru-Bur*", paa hvis *Mure* *Phidias* opoffrede sin *Konst*, som jeg staaer ved det fra *Arildstid* mageløs deilige *Øresund*, hvor det beskedne *Axelhus*, i *Tidens* *Løb*, er opvoxet til det stolte *Christiansborg*, som nu *Thorvaldsen* pryder med den af *Parthenons* *Gruus* opstandne *Phidias-Konst*; saa turde og vilde jeg sige til de *Græske* *Damer* og *Herrer*: har I lyst til at leve og see gode *Dage*, efter mageløs *Trængsel*, ja, har I lyst til at see ikke blot *Parthenon*, men *Olympen*, hæve sig forklaret, til at see, ikke blot den gjenfødte *Zeus* udslynge sine *Lyn*, men ogsaa den gjenfødte *Kronos* udbrede sine *Skatte*, da vender *Blikket* mod det "*høie Norden*", hvor selv eders *Stam-Fædre* var klarøiede nok til at see andet end *Iis-Bjørne*, saae iblandt *Hyper-Boræerne*, i *Norden-Vindens* *Hjem*, *Indbyggerne* paa de "*Saliges* *Øer*", som vexlede *Venne-Gaver* med *Phæbos Apollon*, og hos hvem *Guld-Alderens* *Kronos* vedblev at herske og nedgrov sine *Skatte!* ja, vil I see, hvor *Menneske-Historiens* *Kæmpe-Aand* lyslevende herskede fra *Arildstid*, og lever endnu, skiøndt han længe var *skin-død*, da opløfter eders *Øine* og seer, hvad der er skedt i *Norden*, mens I sov i det *Byzantinske* *Hades* og pindes i det *Tyrkiske* *Helvede*, seer det, og lærer, hvordan i *Syden*, saavel som i *Norden*, det *Hensovede* kan vaagne, det *Daanede* opstaae og det *Henvisnede* opblomstre paany!

Ja, mine *Herrer!* saaledes vilde jeg bestemt, hvis jeg kunde, vende *Grækernes* *Blik* mod *vort Norden*, og er vis paa, at fulgde de *Vinket*, skulde de vinde smilende *Udsigter* og takke mig i *Graven*, og sagtens maa jeg da vove at bede og besværges *Nordboerne* selv dog at oplade *Øinene* og see sig om i *Hjemmet*, hvor de Fleste af dem, desværre, endnu er vildfremmede, see sig rigtig om, saa de kan lære at skiønne paa hvad der er skedt, for at *Folke-Livet* kunde gjenfødes i *Norden*, og lære at skatte *Midlerne* til *Gjenfødselen*, før de atter forsvinde!

Alt oftere har jeg peget paa de tre store *Udvandringer* fra de tre *Nordiske* *Riger*: den *Gothiske*, den *Engelske* og den *Normanniske*, som *verdenshistoriske* *Begivenheder* af første Rang; men dermed vilde *Nordens Historie* ogsaa omtrent været ude, alt i det Niende Aarhundrede, ligesom *Grækernes* blev sluttet med *Alexander-Toget*, i det fjerde Aarhundrede før *Christi Fødsel*, dersom ikke "*Island*" med det Samme var dukket op af *Nord-Havet*, og var blevet ei blot et *Grav-Minde* for *Nordens Aand* og et *Giemme-Sted* for dens *Efterladenskab*, som det *Ægyptiske* *Alexandrien* jo ogsaa blev for *Græker-Aanden*, men tillige blevet et *Værk-Sted* for *Aandens* skjulte *Virksomhed*, ja, en levende *Gienlyd* af *Heimdals* *Gjallar-Horn*, en mageløs "*Nordisk* *Høiskole*" i sin Tid, og dermed et prophetisk levende *Forvarsel* og *Forbillede* paa den store "*Nordiske* *Høiskole*", vi endnu har ivente!

Omtrent tusind Aar er det nu siden, da det gamle *Nordens* *Guder* var henslumrede og *Helte-Slægterne* hardtad uddøde, med de Kongelige *Skjoldunger*, *Skilfinger* eller *Ynglinger*, *Ylfinger* og *Odinsunger* eller *Vodanider*, i *Danmark*, *Sverrig*, *Norge* og *England*, at der blev et farligt, chaotisk Røre i *Norden*, som vi maae

kalde det "*Normanniske*", baade fordi det gav Anledning til den mærkværdige *Normanniske Udvandring*, og fordi *Norge* da blev *Skue-Pladsen* for de største *Nordiske* Begivenheder. Denne Nordens *Klippe-Egn*, med *Dal-Idyllerne*, skimter vi nemlig kun meget dunkelt i vore egenlige *Oldsagn*, hvis store *Nordiske* Skueplads er omkring *Leire* og *Upsal*, i *Danmark* og *Sverrig*; men i det *Niende* eller *Normanniske* Aarhundrede træder *Norge* pludselig ud af sin *Dunkelhed*, da *Idyllen* i alle de smaa *Dal-Riger* forstyrres af *Lurens Drøn* og *Vaabens Dønnet*, hvor *Harald Haarfager* flyver og farer, baade til *Lands* og *Vands*, med sin udvalgte, uimodstaaelige *Kæmpe-Trop*, og underkuer, baade *søndenfelds* og *nordenfelds*, Alt hvad der ikke itide undviger, og, med sin ny *313Stol-Konge*, faaer *Norge* naturligviis *Anseelse*, og mod *Naboerne* en samlet, tit frygtelig *Styrke*, men *indvortes* bliver der følgelig ogsaa en langt uroligere *Tid* for de gamle *Minder*, langt bangere *Kaar* og trangere *Rum* for *Kæmpe-Kræfterne*. Det var nu især de *Nordvestlige Kyst-Boer*, i hvad vi nu kalder *Bergens*, *Thronhjems* og *Nordlands* *Stifter*, eller, med de gamle *Navne*, i *Hardanger* og *Hordeland*, *Sønd-Mør*, *Romsdalen* og *Nord-Mør*, *Trøndelagen* og *Halogeland*, hvor *Kæmpe-Livet* havde rørt sig friest og omsider aldeles *tøileløst*, saa der fandtes *Kæmper* i *Hobet*, som ingenlunde vilde bøie *Nakken* under *Harald Haarfagers* *Jernspir*, men kunde dog ikke modstaae hans *Lykke*, og stillede sig derfor i *Spidsen* for *kiække Ungersvende* fra hele *Norden*, for at seile saa vidt, som *Himlen* var blaa, hævde *Friheden* og lede om *Lykken!* Den *Navnkundigste* af dem Alle blev *Gange-Rolv*, en *Jarle-Søn* fra *Møre*, fordi det lykkedes ham at vinde et *Hertugdøm* i *Frankrig*, som endnu kaldes *Normandiet*, og gav i *Tidens Løb* baade *Engeland* og *Italien* *mægtige Konger*, gav *Kors-Togene* glimrende *Helte*, gav *Pavedømmet* uundværlige *Støtter*, og gav endelig de *Romanske Folk* Mod til at danne *Skrift-Sprog* af deres forvirrede *Tungemaal*; men *Nordens*, og, jeg tør sige, tillige *Verdens Lykke* var det, at *Folk* fra alle *tre Riger*, skiøndt især *Nordmænd*, fandt uimodstaaelig *Drift* til at nedsætte sig paa den enten ganske eller dog næsten *øde* og *golde Øe* i *lishavet*, som vel fordom kaldtes "*Thule*", men fik nu *Navnet "Island"*, og blev den afsides *Skueplads* for en i sit *Slags* *mageløs* og vidunderlig *frugtbar Fortsættelse* af *Oldtidens Nordiske Folke-Liv* og *Kæmpe-Skridt!*

Ingolf Ørneson nævnes som den første *Nordmand*, 314der op slog sin *Bopæl* paa *Island*, just der, hvor *Reikavig* nu prøver paa at opvoxe til *Øens Hovedstad*, og han staaer virkelig *verdenshistorisk* som en ægte *Søn* af den "*gamle Ørn*" i *Ygdrasil*; thi paa *Island* dannede sig en lille "*Nordisk Fristat*", som i alle *Henseender* fortjener vor *Opmærksomhed*, men kræver *hele Verdens*, for det gjenfødte "*Ungdoms-Liv*" i *ældgammel Stil*, der nu saa uformodenlig opdukkede af *lishavet*, og øvede en uberegnelig *Indflydelse*, vel nærmest paa *Norge*, men dog paa alle de *tre Nordiske Riger*, og det igiennem hele *tre Aarhundreder*. Saa længe var det nemlig *Skik* hos de *Islandske Selveier-Bønder*, og da især hos de *Rigeste* og *Ypperste*, som kaldtes og endnu kaldes "*Høvdinge*", at de gav deres *Sønner* en omhyggelig *Opdragelse*, saa de, i Alt hvad dengang enten *indvortes* eller *udvortes* kaldtes "*Dannelse*", vidt overgik deres *samtidige Frænder* i *Kongerigerne*, og naar disse "*unge Herrer*" blev *voxne*, da reiste de *udenlands*, ikke blot for at see andre *Folks Sæder* og fremmede *Landes Mærkværdigheder*, men ogsaa for at tage *levende* og *virksom Deel* i alle *Samtidens store Begivenheder*, og skiøndt de *Nordiske Riger*, som i alle *Maader* laae dem *nærmest*, ogsaa i *Regelen* blev de reisende *Islænderes* *Virke-Kreds*, saa fattedes der dog aldrig paa *Undtagelser*, saa mangen En viste *Harald Haardraade* *Veien* eller fulgde hans *Spor* til det fjerne "*Maglegaard*" eller *Konstantinopel*, hvor de, som *Væringere*, tit foer til *Verdens Ende* og tog glimrende *Deel* i Alt hvad man der kaldte *Storværk!* Disse reisende *Islænderes* *Virksomhed* var nu vel saa mangfoldig, som den fandtes i de *Kongers* og *Jarlers* *Gaard* og *Følge*, som de *hjem søgte* og *tjende*, og de udmærkede sig i alle disse *Retninger*, men i den *folkelige* *Retning*, som *Skjalde* og *Sagamænd* eller *For315tællere*, bar de ikke blot *Prisen*, men blev snart de *Eneste* i deres *Slags*, saa de udgjorde ligesom en *vandrende "Nordisk Høiskole"*, der oplivede *Borge-Stuerne*, saavelsom *Høie-Loftene*, endnu langt meer med *Myther* og *Oldsagn*, som de Alle, fra *Barnsbeen*, var mesterlig *hjemme* i, end med *Kvadene*, baade *lange* og *stakkede*, baade "*Draper* og *Flokke*", om de *nyeste* *Begivenheder*, og om de *Høvdinge*, de *gjæstede*; thi disse *Kvad*, som *Islænderne* forstod den *Konst* at gjøre paa *staaende Fod*, var i *Regelen* ei *synderlig poetiske*, og tit ei bedre end *Hverdags-Rimene* i vor *Adres-Avis*.

Omtrent ved *Valdemar Seiers Død*, hernede, i *Midten* af det *Trettende* *Aarhundrede*, var det nu vel ogsaa paa *Island* forbi med *Kæmpe-Livet*, saavelsom med den lille *Nordiske Fristat*; thi siden *Islænderne* havde *solgt* *Fædernelandet* til de *Norske Konger*, *kukelurede* de for det *Meste* i deres *Krog*, og tabte efterhaanden hele deres *Navnkundighed*; men dog vedblev de lige til den "*Sorte Død*", og *Slutningen* af det *Fjortende* *Aarhundrede*, at forøge den *Bog-Skat* paa *Moders-Maalet*, som, fra *Begyndelsen* af det *Tolvte* *Aarhundrede*, vidunderlig havde samlet sig i den *dunkle Vraa*, og er næsten den eneste *Kilde* til vor *Kundskab* om det gamle *Norden*. Vel maa det, fornemmelig i *Danmark*, aldrig mere glemmes, enten at det var de fra *Danmark* *udvandrede Angler* og *Jyder*, som først gjorde et *Nordisk* *Tunge-Maal* til *Skrift-Sprog*, og som tillige, ved at udbrede *Christdommen* i *Tydskland* og *Norden*, lagde *Spiren* til *Reformationen* og til hele vor ny *Udvikling* og *Dannelse*, hverken det, eller *Storværket* af *Sællandsfaren Saxo Grammatiker*, som i *Valdemarernes Dage*, under *Biskop Axels* *Vinger*, skrev en *mageløs* *Danmarks-Historie*, hvori han bevarede mangfoldige 316af *Nordens ældste* og *deiligste* *Sagn*, som vi *forgiæves* vilde spørge *Islænderne* om; men baade vidner *Saxo* selv, at han havde de *oldkyndige Islændere* meget at takke, og desuden maae vi bekiende, at den bedste *Deel* af *Saxos* *Værk* vilde været os en "*lukket Bog*", og at selv *Anglernes* *Helte-Gierning* vilde været spildt paa os, dersom ikke *Islænderne* havde bevaret *Edda-Bøgerne*, og var, lige til den *Dag* i *Dag*, blevet ved at forplante *Nordens Myther* og *Sagn* fra *Slægt* til *Slægt*, som *Grund-Laget* for en *indenlandsk* og *hjemlig*, altsaa *Nordisk*, *Dannelse* paa *Moders-Maalet*, som i sit *Slags* er *mageløs*, og vil i en *veloplyst Fremtid* skattes høit, ikke blot som et *spaaende Forbillede*, men ogsaa som et *levende Vilkaar* for *Opvækkelsen* og *Fortsættelsen*

af det Nordiske Folke-Liv!

Alt i det Syttende Aarhundrede begyndte man nu vel, baade i *Sverrig* og i *Tvilling-Riget*, at blive det *Islandske* Vidunder vaer, som en *Kæmpe-Høi* fra *Middel-Alderen*, med *Blaa-Lys* over *Oldtidens* nedgravne *Skatte*; men den døde og vildfremmede, *Latinske*, *Lærdom*, som dengang *beherskede Norden* og *tyranniserede* selv paa *Island* den hjemlige *Dannelse*, den var dog baade saa *dræbende* for *Aand* i det Hele, og med *Nødvendighed* saa arrig en *Fiende* ad alle *Folks Moders-Maal*, at den store *Islandske* Opdagelse blev hardtad aldeles *ufrugtbar*, og *Kundskaben* om *Nordens Oldtid* slæbde sig kun møisommeligt, næsten aldeles død og magtesløs, giennem det *Attende Aarhundrede* til os.

Her seer De, mine *Herrer*, i hvad *Mening*, og med hvad *Ret*, jeg siger, at, verdenshistorisk talt, svarer *Island* til *Odysseens Ogygia*, saa *der* frelstes *Historiens Aand* efter det store *Skibbrud* i *Middelalderen*, hvorved *Nordens* 317 *Arildsfolk* fandt deres *Undergang*, men frelstes, ligesom *Odysseus*, tilsyneladende kun for at henses sine *sørgelige Nætter* og *Dage*, langt "borte fra *Guder* og *Mennesker*", i de dunkle *Grotter* og i *Jette-Møens Arme*, saa denne *Lighed* vilde kun være en *bedrøvelig Opdagelse* for alle *aandskiærlige* *Hierter*, og da især for *Kæmpe-Aandens Danske Dronning*, dersom det ikke laae i *Sagens Natur*, at denne *Opdagelse* umulig kunde gøres, før *Aanden* havde sprængt de *Dødning-Lænker*, hvori den vidunderlig laae bundet, og denne glædelige *Begivenhed*, denne *Nordiske Jule-Soelhverv*, med sine *Storme*, saavel som med sine *lyse Udsigter*, er det, jeg finder ligesaa dybt, som deilig *forudskildret* i den *Odysseiske* *Beskrivelse* af *Heltens eensomme Vinter-Reise* over *Verdens-Havet*, paa det *selvgjorte*, skrøbelige *Flaadd*, fra *Kalypsos* eller *Fjælberskens (Hylle-Moers) Øe* til det *lyse*, *giæstmilde*, med *Guder* og *Mennesker* *fortrolige*, *Scheria*.

Naar jeg nu, om dette *Scheria* eller *Arne-Skiødet*, siger, at i den *verdenshistoriske* *Linie* er det *Sælland*, da er vel *Sælland* det *Sted* paa *Jorden*, hvor man snarest leer høit ad hvad der, ved første *Øiekast*, synes at være den *underligste Grille*, man, med en *Skrue løs*, kan løbe efter; men, som en gammel *Historiker*, spørger jeg aldrig hvad man for *Øieblikket* leer ad, men kun hvad *Fortiden* spaaer og *Fremtiden* vil forklare, og deriblandt er intet mig vissere end *Sællands* *mageløse Hjertelighed*, thi den er mig saa vis, som, hvad *Alle* maae indrømme: *Sællands* *mageløse Deilighed*. Dette *Aarhundrede* har ogsaa unægtelig bragt en *Sællandsk Kiendsgjerning* for *Dagen*, som poetisk maa kaldes den *giæstmildeste* *Modtagelse*, den *venligste Omgang* og den *raskeste Befordring*, som den *landflygtige*, *husvilde* 318 *Aand* endnu fandt hos noget *Hjerte*; thi lige siden *Aarhundredets Morgen-Røde*, da vore *Ulke* kappedes med *John Bull* om at skyde *Nyaar* ind paa *Konge-Dybet*, og gjorde det saa muntert, som den *Phæakiske* *Konge-Datter* spillede *Bold* med sine *Terner*, ligefra denne tidlige *Opvækkelses* og *Opstandelses* *Time*, gienlød jo *Norden* af de *Sællandske Skjaldes* *Kvad* til *Ære* for *Historiens* og *Nordens* *Kæmpe-Aand*, var det jo deres *Hjertens-Lyst* at erstatte ham alle de *Tab*, han leed ved det store *Skib-Brudd*, og at hjælpe ham op igien paa sin *Odels-Throne*! Det behøver saaledes neppe at erindres, at det var fra *Sælland*, det tonede, tidlig i vort store *Aarhundrede*:

Island! hellige *Øe!* *Ihukommelsens* vældigste *Tempel!*
Bredt dit *bølgende Hav* freded om *Oldtidens Aand!*

Og var ikke min egen *poetiske* og *historiske*, *mundtlige* og *skriftlige*, *Virksomhed* saa mangfoldig *indviklet* i *Sællands* *Forhold* til *Nordens Aand*, da vil i det *mindste* de *Damer* og *Herrer*, som her laande mig et *villigt Øre* under de *graa Haar*, sikkert troe, jeg baade kunde og vilde sige meget, der vidunderlig sammensmeltede med *Græker-Aandens* *dybe Anelser* om sin *Forløsnings-Tid*; ja, selv med det *Tungebaand*, jeg ei kan løse, tør og maa jeg jo sige, hvad sandt er, at siden *Danmarks Hoved-Skjald* slog *Tonen* an, som skal giennemklinge *Nordens Fremtid* og forklare vor *Fortid*, har *Deltagelsen* i *Islands* *mageløse Skæbne*, *Kiendskabet* til *Islands* ligesaa *mageløse* *Skrifter*, og *Tilegnelsen* af det gamle *Nordens Billed-Sprog* og *Kæmpe-Liv*, været i bestandig *Tiltagende*, ogsaa giennem disse os *uforglemmelige Aften-Timer* under *Vinters Hjerte*, saa vi tør vel 319 sige, at er end *Sønnen*, som *Nordens Aand* og *Sællands Havfrue* med *Fryd* kalde deres, spæd endnu, saa turde han dog alt være *voxen nok* til at efterligne den *trede* gamle *Magne* og kaste *Jette-Skankerne* fra *Thors-Halsen!*

Om det *Uskedte*, som om de *uvordne Dage* og de *ufødte Slægter*, maa *Historien* tie, men see vi først, at *Poesien* i gamle *Dage*, hos *Græker* og *Nordboer*, saavel som hos *Ebræer*, ingenlunde tav men talde netop mest og bedst om det *Tilkommende*, da forarger det os ingenlunde, at *Poesien* ogsaa paa sine gamle *Dage* ligner sig selv og spaaer om *Fremtiden*, til *Trøst* for *Øieblikket* og til *Vink* for de følgende *Slægter*, saa, paa egen *Fare*, maa det vel ogsaa tillades mig, i *Pagt* med *Nordens Aand*, at spaae en stor og glædelig *Opfyldelse*, baade i *Syden* og *Norden*, af *Odysseens* ligesaa herlige som *heltemæssige Slutning*, da *Helten* kudsker den *storspralende Tigger*, som jeg kalder "*Selv-Klogskab*", men som *Andre* kalde deres *egen* "gode *Fornuft* og *Forstand*", der dog intet *Godt* forstaaer, og da *Helten* spænder sin "*Kæmpe-Bue*", rydder og rensar sin *Konge-Hall*, og omfavner med *Æren* sin ligesaa *elskede*, som *elskelige Dronning!*

Al *Spaadom* er med *Nødvendighed dunkel*, og *skiøndt* den *Historiske*, i vore *oplyste Dage*, er det *mindst*, og bliver det *kortest*, gjør *Skjalden* dog sædvanlig *klogest* i baade at fatte og meddele den saa *dunkelt* som den *fødes*, for at den kan beholde det *Væsenlige*, som er *Livs-Varmen*, og jeg vil derfor kun pege paa den klare *Side*, hvormed min *Spaadom* iaften er født, og det er, at ved *Heltens* "*Kæmpe-Bue*" skal verdens *historisk* forstaaes det *levende*, *mundtlige* *Ord* paa *Moders-Maalet*, som vi *Alle* veed, er et vidunderligt

Redskab, vel til langt Meer og til bedre Ting end hvad man sædvanlig kalder "Konst og Kamp", men dog ogsaa dertil, og at 320dette "*Tale-Redskab*" har Ingen i sin Magt, til levende, træffende, kraftig og knusende Brug, uden *Manden*, over hvis *Isse Aanden* svæver, og hvis Hoved beskeden bøier sig under den usynlige *Livs-Kraft* fra den *anden* Verden, og hvis Hoved kiærlig bøier sig mod *Livs-Kilden* i den *tredie* Verden, mod *Hjertet*, hvis Kiærligheds-Magt over *Tungen* er saa vis og velsignet, som den *Kvindelige Veltalenhed*, der, til vor Lykke, ingensteds udstrømmer saa varm og levende, og indstrømmer atter saa mild og saa frugtbar, som i *Danmarks* og i *Sællands Bøgeskov* og *Rosengaard*, som Skjalden med Glæde skal kalde sit Hjem, saalænge han *aander!*
